

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

■

Рішення вченої ради університету
«31» січня 2024 року,
протокол № 9.

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
31 січня 2024 року
м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЦИФРОВА ДЕРЖАВА ТА ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

РОЗРОБНИК:

доцентка кафедри публічного управління та адміністрування, кандидатка наук з державного управління, доцентка
15 січня 2024 року

_____ Людмила ТРЕБИК

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування
15 січня 2024 року, протокол № 7.

Завідувач кафедри,
доктор наук з державного управління,
професор
15 січня 2024 року

_____ Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Деканеса факультету публічного управління,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка
15 січня 2024 року

_____ Тетяна ПІДПІСНА

ПОГОДЖЕНО:

Рішення методичної ради університету
23 січня 2024 року, протокол № 4.

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
23 січня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	–	2
2.	Заплановані результати навчання	–	3
3.	Програма навчальної дисципліни	–	4
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	7
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 7
	4.2.	Аудиторні заняття	– 7
	4.3.	Завдання для самостійної роботи аспірантів	– 8
5.	Методи навчання та контролю	–	8
6.	Схема нарахування балів	–	8
7.	Рекомендовані джерела	–	9
	7.1.	Нормативно-правові акти	– 9
	7.2.	Основні джерела	– 11
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	13

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	28	Публічне управління та адміністрування
2.	Код і назва спеціальності	–	281	Публічне управління та адміністрування
3.	Назва освітньої програми	–		Освітньо-професійна програма «Магістр публічного управління та адміністрування. Територіальне управління та місцеве самоврядування»
4.	Назва дисципліни	–		Цифрова держава та електронна демократія
5.	Тип дисципліни	–		вибіркова
6.	Код дисципліни	–		МППВ 3.6
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–		другий
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–		магістр
9.	Курс / рік навчання	–		другий
10.	Семестр	–		третій
11.	Обсяг вивчення дисципліни:			
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	4,0 / 120	
	2) денна /заочна форма навчання:			
	аудиторні заняття (годин)	–	36/16	
	% від загального обсягу	–	30/13	
	лекційні заняття (годин)	–	18/8	
	% від обсягу аудиторних годин	–	50/50	
	семінарські заняття (годин)	–	18/8	
	% від обсягу аудиторних годин	–	50/50	
	самостійна робота (годин)	–	84/104	
	% від загального обсягу тижневих годин:	–	70/87	
	аудиторних занять	–	6/2,7	
	самостійної роботи	–	14/17,3	
12.	Форма семестрового контролю	–		залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:			
	1) попередні дисципліни	–		МППО 4 Електронне урядування, інформаційні технології, ресурси та сервіси

	у публічному управлінні та адмініструванні «Місцеві вибори та служба в органах місцевого самоврядування»
2) супутні дисципліни	– -
3) наступні дисципліни	– -
14. Мова вивчення дисципліни	– українська

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Цифрова держава та електронна демократія» забезпечує досягнення загальних та фахових компетентностей та результатів навчання, передбачених освітньо-професійною програмою «Магістр публічного управління та адміністрування. Територіальне управління та місцеве самоврядування».

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність абстрактно, критично мислити, аналізувати сучасні соціально-економічні проблеми розвитку суспільства, синтезувати отримані знання та формувати обґрунтовані пропозиції, стверджувати власну життєву позицію.

ЗК 3. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 3. Здатність організовувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування.

СК 6. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України.

СК 11. Здатність використовувати на практиці сучасні інструменти управління регіональним та місцевим розвитком

Результати навчання:

РН 03. Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції.

РН 04. Використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування.

РН 05. Визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії.

РН 08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

РН 10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

РН 13. Уміння розробляти та реалізовувати заходи щодо впровадження кращих форм і методів діяльності органу публічної влади, виходячи із пріоритетів регіонального та місцевого розвитку.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Цифрова держава: особливості та розвиток

Поняття цифрова держава, електронне урядування, цифрове урядування, цифровізація, діджиталізація та ін. Цифрова держава — концепція, що описує впровадження державою інструментів інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) для покращення та оптимізації державних функцій та забезпечення ефективного надання послуг громадянам. Бігати повинні дані, а не люди. Три головні компоненти, які пов'язують державу та громадянина і дозволяють їм взаємодіяти на відстані: обмін даними між реєстрами, можливість ідентифікувати громадян, рівний доступ до цифрових послуг. Цифрова держава як сервіс, як єдина, зручна й дієва онлайн-система.

Державна політика у сферах цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації. Політика цифрового розвитку України: наближення до Єдиного цифрового ринку ЄС. Цифровізація як провідний тренд глобального економічного розвитку: виклики для системи публічного управління України. Законодавства України з питань цифрового розвитку, принципи, сутності трансформації системи публічного управління відповідно до напрямів державної політики цифрового розвитку. Цифрова трансформація сфери публічного управління на місцевому рівні. Цифрові компетентності публічних службовців.

Тема 2. Електронна ідентифікація та авторизація громадян

Нормативно-правове регулювання електронної ідентифікації в Україні. Схеми електронної ідентифікації. Системи для автентифікації. Електронний підпис та робота з ним. Застосування електронного цифрового підпису. Електронні паспорти. Системи для створення та перевірки кваліфікованого електронного підпису (КЕП). Банк-ідентифікатор системи BankID Національного банку України. Перевірка електронного підпису та підпис файлів. ID.GOV.UA – універсальна платформа для е-ідентифікації та автентифікації користувачів. Власники інформаційних систем, надавачі електронних довірчих послуг та постачальники послуг електронної ідентифікації. Надавачі електронних довірчих послуг.

Тема 3. Робота з публічними електронними реєстрами. Система «Трембіта»

Поняття електронний реєстр, державні інформаційні ресурси, електронні інформаційні ресурси, інформаційно-комунікаційна система, реєстр реєстрів. Функціонування Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів (НРЕІР), як державного репозиторію обліку всіх електронних інформаційних ресурсів держави: електронних реєстрів, кадастрів, класифікаторів, а також – інформаційних систем, які забезпечують їх функціонування та використовують інформацію з них. Робота з публічними електронними реєстрами органів публічної влади.

«Трембіта» – інформаційно-телекомунікаційна система, що створює зв'язок між реєстрами та їх інформаційними системами, та реалізує механізми захищеного обміну даними. Особливості її функціонування, принципи роботи, використання єдиних стандартів доступу до інформаційних ресурсів держави, інтеперабельності інформаційних систем, характеристики та безпека.

Вимоги до урядових ресурсів, розміщених на порталах органів публічної влади. Рівні інтерактивності порталів органів публічної влади. Доступність спеціальних сервісів та інструментів для громадян з особливими потребами в Україні. Стандарти цифрової доступності в Україні.

Тема 4. Цифрові сервіси та послуги для громадян та бізнесу

Нормативно-правове регулювання надання електронних послуг в Україні. Створення, реінжиніринг, підтримка та постійне вдосконалення цифрових послуг. Основні методи в

оцінюванні та підтримці надання цифрових послуг. Портальні та хмарні технології електронного надання управлінських послуг Основні характеристики та класифікація електронних послуг органів публічної влади. Організаційно-управлінські засади їх запровадження; алгоритми реалізації електронного надання управлінських послуг.

Нормативно правове регулювання ДП. Що таке ДІА? ДІА -портал, як онлайн-сервіс державних послуг. ДІА -мобільний застосунок з електронними документами, та даними про людину з реєстрів. ДІА освіта, ДІА Бізнес, ДІА ЦНАПИ, ДІА City. Робота із порталом ДІА по різних сферах та через життєві події та ситуації. Робота з персональним кабінетом на порталі ДІА. Робота з порталом ДІА.Бізнес.

Міжнародний досвід з надання електронних адміністративних послуг. Зарубіжний досвід цифровізації в діяльності органів публічного управління та місцевого самоврядування.

Тема 5. Електронна демократія та її розвиток в Україні

Електронна демократія: сутність, мета, завдання. Категорійно-понятійний апарат електронної демократії. Демократичне суспільство та правова держава як обов'язкові умови електронної демократії та цифрової держави. Підзвітність у цифровому середовищі. Технологічні, організаційні, політичні аспекти електронної демократії. Співвідношення електронної демократії та електронного урядування на практиці.

Електронна демократія як атрибут захисту громадянами своїх інтересів і визначених форм співпраці з державою за допомогою технологій цифрового урядування. Оцінка та контроль діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування з боку суспільства та бізнесу за допомогою технологій цифрового урядування. Залучення та участь цифрового суспільства. Інклюзія у цифровому суспільстві. Сучасні школи дослідження е-демократії. Теорії спіндокторингу, гейткіпінгу та інших механізмів обмеження електронної демократії.

Проблеми цифрової нерівності в контексті розбудови інформаційного суспільства та розвитку цифрового урядування. Шляхи подолання цифрової нерівності в Україні і світі. Методики вимірювання цифрової нерівності.

Цифрова культура. Впровадження та розвиток інноваційної та цифрової культури в публічній організації. Способи формування ефективної комунікації, побудова нового підходу в керуванні ризиками та популяризації публічної організації. Цифрову культуру в поєднанні з іншими сферами діяльності, наприклад, освітою, споживанням, фінансами, мобільністю тощо.

Базові компоненти для формування сильних цифрових команд, необхідні компетенції. Заходи щодо залучення нових фахівців, мотиваційні заходи, типи управління людьми та розвитку мультидисциплінарної команди. Оцінка та реагування на кризові ситуації в команді.

Тема 6. Інструменти електронної демократії та робота з ними

Робота із базовими інструментами електронної демократії в Україні є: е-звернення, е-петиції, е-консультації та громадський бюджет. Аналіз інструментів е-демократії на сайтах публічних органів влади: онлайн трансляції, електронні консультації, громадські слухання онлайн, е-голосування; розсилання корисної інформації і т.п. Окремі практики та інструменти партисипації. Публічні консультації. Основні засади ефективної комунікації.

Віртуалізація суспільних відносин та соціальні мережі. Основні характеристики й технології управління та віртуальної взаємодії органів публічного урядування з суспільством. Використання інформаційного простору як комплексного середовища для підтримки прийняття управлінських рішень.

Участь громадян, громадських організацій та суб'єктів господарювання у формуванні державної політики. Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень: е-охоплення, е-включення, е-участь, е-партнерство. Електронні вибори як елемент представницької демократії. Електронне голосування як засіб зміцнення демократії. Переваги та недоліки електронної демократії.

Інструменти аналізу й оцінювання результатів сервісно-орієнтованої державної політики для забезпечення зворотного зв'язку щодо досягнення цілей та корисності дій влади для громадян. Створення передумов для вдосконалення державної політики, програм, діяльності органів публічної влади.

Тема 7. Цифрова безпека та захист інформації

Нормативно-правова база з питань цифрової безпеки та захисту інформації. Категорійно-понятійний апарат з питань інформаційної безпеки та захисту інформації. Система органів влади, що відповідають за інформаційну безпеку та захист інформації. Пріоритетні напрями забезпечення захисту інформації в цифровій державі. Безпека роботи в мережі Інтернет. Кіберзлочинність. Основні перешкоди на шляху боротьби із кіберзлочинністю. Інформаційні війни. Форми проведення інформаційних війн та зовнішньої інформаційної агресії. Система інформаційної безпеки відносин соціальних об'єктів у межах впровадження цифрового урядування: форми взаємодії - чинник загрози – можливий наслідок – шляхи запобігання загрозам. Структура компонентів системи забезпечення кібербезпеки. Досвід забезпечення інформаційної безпеки країн ЄС в умовах впровадження новітніх інформаційних технологій.

Тема 8. Напрями розвитку цифрової держави та електронної демократії

Тенденції та розвиток цифрової держави з метою удосконалення філософії взаємодії між державою та людиною. Майбутні тенденції розвитку цифрових технологій, виклики та ризики для розвитку цифрового урядування. Штучний інтелект в публічному управлінні та адмініструванні: особливості та характеристики. Проекти із використанням штучного інтелекту у публічному секторі.

Цифрові технології для досягнення цілей сталого розвитку ООН та їхнє впровадження у регіонах. Залучення, ініціатива та розвиток громадських проектів з розвитку та вдосконалення цифрової держави та електронної демократії.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
		Денна форма					Заочна форма						
		усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1.	Цифрова держава: особливості та розвиток	16	4		2		10	14	2		1		11
2.	Електронна ідентифікація та авторизація громадян	14	2		2		10	15	1		1		13
3.	Робота з публічними електронними реєстрами. Система «Трембіта»	15	2		2		11	16	1		2		13
4.	Цифрові сервіси та послуги для громадян та бізнесу	17	2		4		11	17	-		2		15
5.	Електронна демократія та її розвиток в Україні	14	2		2		10	16	1				15
6.	Інструменти електронної демократії та робота з ними	15	2		2		11	13	1		1		11
7.	Цифрова безпека та захист інформації	14	2		2		10	15	1		1		13
8.	Напрями розвитку цифрової держави та електронної демократії	15	2		2		11	14	1				13
Усього годин		120	18		18		84	120	8		8		104

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних, лабораторних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної/заочної форми навчання включає проходження освітніх курсів на освітніх платформах, зокрема ДІА.Освіта, що дотичні до даної дисципліни.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Студенти денної/заочної форми навчання можуть виконувати індивідуальні завдання у формі наукової роботи (стаття, тези, робота на науковий конкурс тощо).

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) створення проблемних ситуацій;
- 3) видача випереджальних завдань до лекції;
- 4) слайдова презентація;
- 5) експрес-опитування, діалог, дискусія;
- 6) методи активного слухання та методи зворотного зв'язку.

На семінарських (лабораторних) заняттях застосовуються:

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань;
- 2) вирішення завдань лабораторних робіт, ситуаційних завдань та кейсів із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- 3) аналіз джерел національного та міжнародного права з урахуванням їх юридичної сили;
- 4) захист підготовленої презентації, сайту, проектів із тем дисципліни;
- 5) методи активного слухання, диференціації та методи рефлексії.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни може проводитися методами:

- 1) тестовий контроль, щодо засвоєння теоретичного матеріалу (Forms, Kahoot, Menti та інші онлайн інструменти контролю знань);
- 2) практична перевірка завдань лабораторних робіт, що виконанні із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- 3) метод самоконтролю у можливості студента виконувати правильно завдання лабораторних робіт та досягати результатів;
- 4) метод самооцінки під час моделювання ситуаційних задач із застосуванням сучасних інформаційних.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Структура залікового білету: 10 тестових завдань та практичні завдання, що виконуються на ПК.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 до «Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова» (в редакції рішення вченої ради ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року, протокол № 1, з 01 вересня 2020 року, наказ ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року № 312 / 20).

6.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань, визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1 Нормативно-правові акти

1. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text)
2. Деякі питання документування управлінської діяльності: Постанова Каб. Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-п>.
3. Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів : Постанова Каб. Міністрів України від 08.09.2016 р. № 606 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-п>.

4. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
5. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади : Постанова Каб. Міністрів України від 12.06.2019 р. № 493. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493-2019-п>.
6. Про внесення змін до Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації : Постанова Каб. Міністрів України від 22.05.2019 р. № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2019-п>.
7. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
8. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>.
9. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
10. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 20.11.2012 р. № 5492-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5492-17>.
11. Про запровадження Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства : Постанова Каб. Міністрів України від 28.11.2012 р. № 1134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2012-п>.
12. Про затвердження Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 404 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-2021-%D0%BF>.
13. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : Постанова Каб. Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-п>.
14. Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів : Постанова Каб. Міністрів України від 17.03.2004 р. № 326 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2004-п>.
15. Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації : Постанова Каб. Міністрів України від 31.08.1998 р. № 1352 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1352-98-п>.
16. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг : Постанова Каб. Міністрів України від 03.01.2013 р. № 13 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-2013-п>.
17. Про затвердження Порядку проведення експертизи Національної програми інформатизації та окремих її завдань (проектів) : Постанова Каб. Міністрів України від 25.07.2002 р. № 1048 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1048-2002-п>.
18. Про затвердження Порядку проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2020-%D0%BF>.
19. Про затвердження Порядку формування та виконання галузевої програми і проекту інформатизації : Постанова Каб. Міністрів України від 18.12.2001 р. № 1702 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-2001-п>.
20. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>.
21. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.

22. Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади : Постанова Каб. Міністрів України від 29.08.2002 р. № 1302 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1302-2002-п>.
23. Про заходи щодо посилення контролю за обґрунтованістю проектів інформатизації діяльності центральних органів виконавчої влади : Постанова Каб. Міністрів України від 16.02.1998 р. № 160 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-98-п>.
24. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи "Електронний Уряд" : Постанова Каб. Міністрів України від 24.02.2003 р. № 208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208-2003-п>.
25. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр>.
26. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
27. Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні : Закон України від 05.11.2021 р. № 1871-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1871-20#Text>
28. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.
29. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади : Постанова Каб. Міністрів України від 04.01.2002 р. № 3 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-п>.
30. Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 № 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99-2021-%D0%BF>.
31. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.
32. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-р>
33. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text>
34. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації :Розпорядження Каб. Міністрів України від 03.03.12021 р. № 167-р : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>

7.2. Основні джерела

1. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. К., 2017.
2. Поняття публічних послуг. Розробка та реалізація Плану вдосконалення послуги. Посібник для територіальних громад / Бурдавіцина М.О., Муратова О.В. USAID, 2021. 112 с.
3. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація: монографія \ Ганна Давиденко. Вінниця: ТВОРИ, 2023. 240 с. URL: https://vsei.vn.ua/images/Doc/Nauka/Inclusivna_osvita/cifrova-inklyuziya-ta-dostupnist-socialna-didzhitalizaciya.pdf.
4. Електронна демократія : навч. посіб. / Н. В. Грицяк, С. Г. Соловйов; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н. В.Грицяк. К. : НАДУ, 2015. 66 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://zakon.rada.gov.ua/> Інформаційно-пошукова система «Законодавство України»
2. <https://id.gov.ua/> Інтегрована система електронної ідентифікації
3. <https://diia.gov.ua/> Державні послуги онлайн
4. <http://www.president.gov.ua> Веб-портал Адміністрації Президента України
5. <http://www.kmu.gov.ua> Веб-портал Кабінету Міністрів України
6. <https://data.gov.ua/> Портал відкритих даних
7. <https://business.diia.gov.ua/> Дія.Бізнес
8. <https://diia.data.gov.ua/> Дія. Відкриті дані
9. <https://e-democracy.diia.gov.ua/> Взаємодія Провідник у світ е-демократії
10. <https://osvita.diia.gov.ua/> Дія.Цифрова Освіта
11. <https://thedigital.gov.ua/> Веб-сайт Міністерства та Комітету цифрової трансформації України
12. <https://igov.gov.ua/> Гід з державних послуг
13. <http://my.gov.ua/> Портал електронних сервісів Мінекономіки
14. <https://nads.gov.ua/> Національне агентство України з питань державної служби
15. <https://paperless.diia.gov.ua/> Підтримка paperless
16. <https://online.minjust.gov.ua/> Он-лайн будинок юстиції
17. <https://e-dem.ua/> Платформа електронної демократії